

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ¹

У статті досліджено теоретико-правову основу визначення поняття ветерана війни, узагальнено чинні нормативно-правові акти, що регулюють суспільні відносини у сфері соціального захисту учасників бойових дій та ветеранів війни, а також розглянуті деякі особливості їх соціального забезпечення. Актуальність даної тематики полягає в необхідності всебічного вивчення та удосконалення законодавства України, що регулює правовий статус учасників та ветеранів війни і гарантії отримання ними від держави різного роду підтримки. В умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації на території України, велика кількість людей захищаючи свою державу, стає учасниками бойових дій, що веде до збільшення спеціальної категорії осіб, які потребують соціального захисту. Беручи участь у воєнних діях, військовослужбовці через ризик поранення або смерті у війні, бойових операціях, збройних конфліктах і миротворчих місіях мають беззаперечне право на посилену державну підтримку та об'єктивно більше покладаються на державу в питаннях захисту своїх соціальних прав. Тож держава стикається з викликом не тільки із забезпечення належного рівня допомоги цим особам, але й постійного оновлення та адаптації системи соціального забезпечення до умов та потреб суспільства. Таким чином, соціальне забезпечення є ключовим для розробки соціальної політики для даної категорії населення і сприятиме їх ефективній підтримці та повноцінній інтеграції у суспільство та покращенню якості їхнього життя. Дійшли висновків, що формування глибокої поваги та підтримки осіб, які захищали та захищають незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України являються одним із найпріоритетніших напрямів соціальної політики держави.

Сучасні політичні, економічні, та соціальні вимоги суспільства ставлять перед державою завдання, які потребують невідкладного вирішення та мають нагальне значення для всіх сфер життя. Тому значна кількість досліджень зосереджені на вирішенні теоретичних і практичних питань правового регулювання суспільних відносин у період війни та в умовах військового стану на території України. В цих умовах питання соціально-правового захисту осіб, які є учасниками бойових дій потребують детального дослідження.

Ключові слова: права людини і громадянина, війна, військовослужбовці, ветерани війни, правовий статус, державні гарантії, соціальний захист, соціальне забезпечення.

Постановка проблеми. Актуальність даної проблематики полягає в необхідності всебічного вивчення та удосконалення системи соціального забезпечення учасників та ветеранів війни, що є важливим аспектом соціальної політики будь-якої держави. Проблема регулювання правового статусу та всебічного забезпечення прав осіб, які виконують обов'язки військової служби, виникла разом із появою цієї соціальної групи. При всій на перший погляд наявній законодавчій базі, що стосується визначення поняття ветерана війни це питання є надзвичайно складною теоретико-правовою проблемою,

яка потребує постійної актуалізації та оновлення у зв'язку зі змінами в суспільстві і державі. Рівень соціальної захищеності учасників бойових дій впливає на створення належних умов для забезпечення для них гідного рівня проживання, здоров'я, освіти та роботи. До того ж належний соціальний захист являється дієвим інструментом та мотивацією для осіб, які беруть участь у захисті та збереженні територіальної цілісності держави.

Також слід звернути увагу на недоліки правового регулювання соціального захисту учасників бойових дій (ветеранів війни) в Україні, в основному це про-

¹ Статтю підготовлено в межах теми фундаментального дослідження «Правове забезпечення професійної адаптації та права на підприємницьку діяльність ветеранів війни» (РК УкрІНТЕІ № 0123U104874).

галіни в нормативному регулюванні діяльності уповноважених органів, які відповідають за забезпечення цих прав, відсутність контролю за їх реалізацією, надання пільг учасникам бойових дій, які фактично мають декларативний характер і створюють лише видимість захисту цих осіб з боку держави. Створення ефективної системи соціального захисту учасників бойових (ветеранів війни) та механізму їх забезпечення потребує детального доопрацювання та впровадження належного нормативно-правового забезпечення, організаційних, правових, соціально-економічних гарантій [1].

Мета статті – теоретико-правовий аналіз поняття ветерана війни, узагальнення чинних нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини у сфері соціального захисту учасників бойових дій та ветеранів війни, визначення правового статусу та особливостей соціального захисту цієї категорії осіб в базовому законодавстві України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання створення ефективної системи соціального захисту учасників бойових дій (ветеранів війни) в сучасних умовах є предметом підвищеної уваги науковців, проблеми соціального захисту та механізмів його реалізації досліджували у своїх роботах В. Скуратівський, В. Вакулєнко, Н. Болотіна, Л. Баранник, О., Гордієнко С., Лаврухінта та інші, окремі аспекти їх правового статусу досліджували такі науковці, як В. Баштанник, Т. Безверхнюк, П. Витко, В. Волянський, М. Пилипчук, та інші.

Виклад основного матеріалу. Проблема регулювання правового статусу та забезпечення прав осіб, які виконують обов'язок військової служби, виникла разом із появою цієї категорією осіб. З метою розуміння сутності терміну та подальшого механізму його регулювання, необхідно дослідити визначення поняття «ветеран війни» у законодавстві України. Основним нормативним актом який дає визначення цьому поняттю являється Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року, № 3551-ХІІ (редакція від 01 січня 2024) (далі – Закон №3551-ХІІ). Суб'єкти правозастосування кваліфікують його як частину або військового законодавства або законодавства з соціального захисту, який визначає правовий статус ветеранів війни, із зауваженням істотних змін і в багатьох інших нормативно-правових актах, які регулюють питання соціального захисту ветеранів війни [2].

Відповідно до статті 4 Закону №3551-ХІІ, ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни. Крім того, дія Закону №3551-ХІІ

розповсюджується на сім'ї військових та осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною. Відповідно до статті 5 Закону №3551-ХІІ учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час. Перелік підрозділів, що входили до складу діючої армії, та інших формувань визначається Кабінетом Міністрів України. Для повного розуміння поняття ветеранів війни, треба окреслити коло осіб які вважаються учасниками бойових дій, їх статус визначає стаття 6 Закону №3551-ХІІ, яка містить 25 пунктів, що є підставою (умовою) для визначення такого статусу. До учасників бойових дій належать військовослужбовці Збройних сил України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки, поліцейські, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які за рішенням, які за рішенням відповідних державних органів були направлені для участі в міжнародних операціях із підтримання миру і безпеки або у відрядженнях або у відрядженнях в держави, де в цей період велися бойові дії [2].

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення норм, що регулюють питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників і Захисниць України, та надання їм соціальних гарантій» від 15.03.2022 року, № 2121-ІХ коло осіб, яких віднесено до учасників бойових дій значно розширено, зокрема до них було віднесено добровольців Сил територіальної оборони, осіб, які входили до складу добровольчого формування територіальної громади та осіб, які брали участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави, внаслідок військової агресії російської федерації проти України. [3].

Під правовим статусом особи, в тому числі і учасника бойових дій і ветерана війни, в самому широкому значенні слова, розуміється юридично закріплене положення особи в суспільстві. Правовий статус являє собою сукупність прав і свобод, обов'язків і відповідальності особи, які визначені на законодавчому рівні та гарантуються державою, і відбиває весь комплекс зв'язків людини із суспільством, державою, колективом та іншими людьми [4].

Основою в регулюванні будь-яких законних відносин є нормативно правові-акти. Унікальність і особливість соціального захисту учасників бойових

дій обумовлені тим, що учасники бойових дій мають право на задоволення своїх соціальних потреб і отримання соціального захисту, які регулюються спеціальним законодавством. Соціальний захист учасників бойових дій – це система економічних, організаційних і соціальних заходів, що здійснюються органами державної влади з метою підтримки учасників бойових дій та реалізації їхніх соціальних прав.

Основні принципи соціального захисту учасників бойових дій визначені в Конституції України, яка є похідною від інших законів щодо соціального захисту учасників бойових дій, які визначають та деталізують різні аспекти соціального захисту зазначеної демографічної групи. Відповідно до статті 17 Конституції України на державу покладено обов'язок соціальної підтримки громадян, які захищали Україну в складі Збройних Сил України, інших військових формувань, а також членів їхніх сімей. Наразі Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та інші спеціальні нормативно-правових актів містять понад 40 пільг, які надаються різними органами державної влади та доступ до них має значні складнощі. Окремі чинні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти стосуються соціального захисту ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб. Це посилює бюрократичний хаос та ускладнює процес отримання гарантованих пільг та реінтеграції до мирного життя (особливо якщо людина має право одночасно на декілька пільгових статусів) [5].

Державна політика у сфері соціального захисту учасників бойових дій полягає у забезпеченні прав, гарантій та компенсацій. Формування системи задоволення певних соціальних потреб ветеранів війни враховує забезпечення їх адаптації та психологічної реабілітації, санаторно-курортним лікуванням, технічними та іншими засобами реабілітації, житлом, надання їм освітніх послуг, дотримання трудових прав, соціальної та професійної адаптації, пільг у сплаті певних видів послуг, пенсійного забезпечення тощо [6]. Відповідно до Положення про Міністерство ветеранів, затвердженого постановою КМУ № 1175 від 27.12.2018 року, Міністерство ветеранів є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей ветеранів та осіб, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [2].

Нині законодавчого врегулювання потребує низка питань, нагальними являються: а) захист прав,

грошове забезпечення та визначення механізму компенсаційних виплат родинам у разі загибелі учасника бойових дій; б) страхування життя та здоров'я військовослужбовців; в) затвердження програм медичної та психологічної реабілітації учасників бойових дій; г) реформування системи пільгового забезпечення; – запровадження дієвої системи кредитування житла. Для ефективної державної політики щодо соціального захисту ветеранів війни нормативно-правовій базі бракує цілісності, послідовності, систематизації та швидкого реагування на виклики сьогодення. Систематизуючи нормативні документи за запропонованими класифікаційними ознаками, необхідно зазначити, що один і той же документ може підпадати під різні класи. Сукупність проаналізованих законодавчих актів та норм формують правовий механізм реалізації державної політики щодо соціального захисту учасників бойових дій. За цей час прийнято законопроекти, підзаконні нормативно-правові акти, державні програми, які фрагментарно вдосконалюють систему соціального захисту ветеранів війни. Для суспільства важливо, щоб захисники держави в умовах воєнної загрози мали підвищений рівень захисту своїх соціальних прав. Подальший розвиток, відповідність сучасним викликам та якість нормативно-правового забезпечення відіграє потужну роль в удосконаленні системи соціального захисту учасників бойових дій [9].

На сьогодні стан системи соціального захисту учасників бойових дій можна вважати дефіцитно-патерналістською, адже заходи соціального захисту в основному фінансує та реалізує держава, не маючи відповідного фінансового забезпечення для повноцінної та всебічної соціальної підтримки. Основними недоліками системи соціального захисту є перевантаження бюджету, недооцінка можливостей громадянського суспільства та бізнес структур у реалізації заходів соціального захисту, відсутність ефективної комунікації між суб'єктами та об'єктами соціального захисту, низька результативність державних цільових програм. Основний акцент у соціальному захисті робиться на матеріальній допомозі, пільгах та грошовому забезпеченні. З урахуванням сучасних викликів системі соціального захисту учасників бойових дій (ветеранів війни) потрібна активна політика, трансформація, зміна філософії, підходів, принципів та механізмів, які спонукатимуть людей до активних дій та прагнень піклуватись про свій добробут [11].

Висновки. Оцінюючи нормативно-правове забезпечення соціального захисту учасників бойових дій (ветеранів війни), можна зазначити, що на сьогодні у державі сформовано певну організаційно-інституціональну й нормативно-врегульовану систему соціального захисту. Одним зі здобутків у сфері

розбудови соціального захисту є нормативне закріплення загальних процедур організації соціального захисту учасників бойових дій та членів їх сімей щодо: прав і свобод, пільг і соціальних гарантій, спрощення процедур отримання статусу учасника бойових дій, покращення грошового та медичного забезпечення. Незважаючи на досягнення, актуальними залишаються багато законодавчо неврегульованих питань, а саме: захист прав сімей загиблих ветеранів війни, деякі питання щодо надання статусу ветерана війни – учасника бойових дій, реформування системи пільг, створення страхового механізму, запровадження стандартів соціальних послуг та порядків їх надання, адаптація та реабілітація тощо. На жаль, обмежені економічні можливості держави щодо забезпечення оборонних потреб у поєднанні з

нерациональним розподілом за напрямками фінансування та неефективним використанням наявних фінансових ресурсів негативно позначається на рівні матеріального та грошового забезпечення учасників бойових дій (ветеранів війни). За таких умов пріоритетного значення набуває подальший розвиток правового регулювання соціального захисту учасників бойових дій в Україні. На розгляді Верховної Ради України перебуває низка законопроектів, спрямованих на їх вирішення, але швидкість їх розгляду є вкрай незадовільною. Тому прийняття відповідних законів, які прописують механізми реалізації прав, державних програм та порядків виділення коштів на реалізацію соціальної політики щодо захисту учасників бойових дій та ветеранів війни має бути пріоритетним для держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Микитюк Д. Ю. До питання про нормативно-правове регулювання поняття «учасник бойових дій» на сході України. *Альманах права*. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2018. № 9. С. 424–429.
2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-ХІІ. Редакція від 05.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення норм, що регулюють питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників і Захисниць України, та надання їм соціальних гарантій: Закон України від 15.03.2022 р. № 2121-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-20#Text>.
4. Пашинський В. Й., Медвідь Л. П., Шамрай Б. М. Правовий статус та соціальний захист військовослужбовців: поняття і правове регулювання. *Human rights and public governance in modern conditions: монографія*. С. 652–654. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-320-0-33>.
5. Наливайко І. О., Теоретико-правова характеристика соціального захисту учасників бойових дій в Україні. *Київський часопис права*. 2023. №2. С. 21–28. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.2.3>.
6. Біла книга «Аналіз системи державної підтримки ветеранів та їх сімей в Україні». Юридична сотня, 2022. URL: <https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf>.
7. Кондратенко О. Загальні засади нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері соціального захисту учасників антитерористичної операції та членів їх сімей. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія «Державне управління»*. 2015. № 4. С. 113–120.
8. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. №2011-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
9. Деякі питання Міністерства у справах ветеранів: Постанова КМУ від 27.12.2018 р. № 1175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2018-p#Text>.
10. Пінчук Р. С., Письменна О. П., Правовий захист учасників бойових дій та ветеранів війни. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. С. 175–183. DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i83.130>.
11. Біла книга «Аналіз системи державної підтримки ветеранів та їх сімей в Україні». Юридична сотня, 2022. URL: <https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf>.
12. Гордієнко Є. П., Статівка Н. В. Особливості формування моделі активної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні. *Кращі практики публічного управління: міжнародний досвід: зб. тез Міжнар. наук. конф.* (м. Рига, Латвія, 16-17 липня 2021 р.). Рига, 2021. С. 59–61.

REFERENCES

1. Mykytiuk, D. Yu. (2018). On the question of regulatory regulation of the concept of «participant of hostilities» in eastern Ukraine. *Almanakh prava*. Kyiv: *In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy*, 9, 424–429 [in Ukrainian].

2. Law of Ukraine On the status of war veterans, guarantees of their social protection, No. 3551-XII (1993, October 22). In edition from 2023, February 5. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine On amendments to certain laws of Ukraine on clarification of the rules governing the issues of determining the categories of persons recognized by veterans of war and members of families of fallen defenders and defenders of Ukraine, and providing them with social guarantees, No. 2121-IX (2022, March 15). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-20#Text> [in Ukrainian].
4. Pashynskyi, V. Y., Medvid, L. P. & Shamrai, B. M. Legal Status and Social Protection of Servicemen: Concepts and Legal Regulation. In *Human rights and public governance in modern conditions*, 652–654. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-320-0-33> [in Ukrainian].
5. Nalyvaiko, I. O. (2023). Theoretical and legal characteristics of social protection of combatants in Ukraine. *Kyivskyi chasopys prava*, 2, 21–28. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.2.3> [in Ukrainian].
6. The White Book «Analysis of the State Support System of Veterans and their Families in Ukraine». *Legal hundred* (2022). Retrieved from: <https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf> [in Ukrainian].
7. Kondratenko, O. (2015). General principles of legal support of public administration in the field of social protection of participants of anti-terrorist operation and their families. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy. Seriya «Derzhavne upravlinnia»*, 4, 113–120 [in Ukrainian].
8. Law of Ukraine On social and legal protection of servicemen and their families, 2011-XII (1991, December 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> [in Ukrainian].
9. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine Some issues of the Ministry of Veterans Affairs, No. 1175 (2018, December 27). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2018-п#Text> [in Ukrainian].
10. Pinchuk, R. S. & Pysmenna, O. P. (2019). Legal protection of combatants and war veterans. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 175–183. DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i83.130> [in Ukrainian].
11. The White Book «Analysis of the State Support System of Veterans and their Families in Ukraine». *Legal hundred* (2022). Retrieved from: <https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf> [in Ukrainian].
12. Hordiienko, Ye. P. & Stativka, N. V. (2021). Features of formation of a model of active social protection policy of combatants in Ukraine. *Krashchi praktyky publichnoho upravlinnia: mizhnarodnyi dosvid: Proceedings of the International Scientific Conference* (pp. 59–61). Riga [in Ukrainian].

SHEVERDINA VICTORIA

PhD in Law, Senior Research Fellow of the Scientific and Research Institute
of Providing Legal Framework for the Innovative Development of the NALS of Ukraine

ON THE QUESTION OF THE LEGAL BASIS OF SOCIAL SECURITY FOR PARTICIPANTS IN COMBAT ACTIONS AND WAR VETERANS

Problem setting. The relevance of this issue lies in the need for a comprehensive study and improvement of the system of social security for participants and war veterans, which is an important aspect of the social policy of any state. The problem of regulating the legal status and comprehensively ensuring the rights of persons performing military service duties arose with the emergence of this social group. At first glance, with all the legal certainty of the legal regulation regarding the definition of the concept of a war veteran, this issue is an extremely complex theoretical and legal problem that requires constant updating and updating in connection with changes in society and the state. In addition, proper social protection is an effective tool and motivation for persons participating in the protection and preservation of the territorial integrity of the state. The level of social protection of combatants affects the creation of appropriate conditions to ensure a decent standard of living, health, education and work for them.

Analysis of recent researches and publications. The issue of creating an effective system of social protection of combatants (war veterans) in modern conditions is the subject of increased attention of scholars, the problems of social protection and mechanisms for its implementation were studied in their works by V. Skurativskyi, V. Vakulenko, N. Bolotina, L. Baranyk, O. Hordiinka and others, Gordienko E., Lavrukhinta and others; certain aspects of their legal status have been studied by such scholars as V. Bashtannyk, T. Bezverhnyuk, P. Vitko, V. Volyansky, M. Pylypchuk and others.

Purpose of the research is to provide a theoretical and legal analysis of the concept of a war veteran, to summarize the current legal acts regulating social relations in the field of social protection of combatants and war veterans, and to define the legal status and peculiarities of social protection of this category of persons in the basic legislation of Ukraine.

Article's main body. This article examines the theoretical and legal basis for defining the concept and legal status of a war veteran, as well as some features of their social security. The relevance of this topic lies in the need for a comprehensive study and improvement of the legislation of Ukraine, which regulates the legal status of participants and war veterans and guarantees that they receive various types of support from the state. In the conditions of full-scale armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, a large number of people defending their state become participants in hostilities, which leads to an increase in the special category of persons in need of social protection. Taking part in military operations, military personnel, due to the risk of injury or death in war, combat operations, armed conflicts and peacekeeping missions, have an indisputable right to enhanced state support and objectively rely more on the state in matters of protecting their social rights. Therefore, the state is faced with the challenge not only of providing the appropriate level of assistance to these persons, but also of constant updating and adaptation of the social security system to the conditions and needs of society. Thus, social security is key to the development of social policy for this category of population and will contribute to their effective support and full integration into society and improvement of their quality of life. The conclusions were reached that the formation of deep respect and support for persons who defended and defend the independence, sovereignty and territorial integrity of Ukraine is one of the most priority areas of the state's social policy. Modern political, economic, and social demands of society pose tasks to the state that require urgent solutions and are of urgent importance for all spheres of life. Therefore, a significant number of studies are focused on solving theoretical and practical issues of legal regulation of social relations during the war and in the conditions of martial law on the territory of Ukraine. In these conditions, the issue of social and legal protection of persons who are participants in hostilities requires a detailed study.

Attention should also be paid to the shortcomings of the legal regulation of social protection of combatants (war veterans) in Ukraine, mainly gaps in the normative regulation of the activities of authorized bodies responsible for ensuring these rights, lack of control over their implementation, provision of benefits to combatants, which actually have a declarative nature and create only the appearance of protection of these persons by the state. The creation of an effective system of social protection for combatants (war veterans) requires the development and implementation of appropriate regulatory and legal support, organizational, legal, socio-economic guarantees.

Conclusions and prospects for the development. Today the state has formed a certain organizational, institutional and regulatory system of social protection. One of the achievements in the field of social protection is the regulatory consolidation of general procedures for organizing social protection of combatants and their families in terms of rights and freedoms, benefits and social guarantees, simplification of procedures for obtaining the status of combatant, improvement of financial and medical support. Despite the achievements, many legislatively unresolved issues remain relevant, such as the protection of the rights of families of deceased war veterans, some issues related to granting the status of war veteran - combatant, reforming the system of benefits, creating an insurance mechanism, introducing standards of social services and procedures for their provision, adaptation and rehabilitation, etc. Unfortunately, the limited economic capacity of the state to meet defense needs, combined with irrational distribution of funding and inefficient use of available financial resources, negatively affects the level of material and financial support for combatants (war veterans). In such circumstances, further development of legal regulation of social protection of combatants in Ukraine is of priority importance. The Verkhovna Rada of Ukraine is considering a number of draft laws aimed at addressing these issues, but the speed of their consideration is extremely unsatisfactory. Therefore, the adoption of relevant laws that prescribe the mechanisms for exercising rights, state programs and procedures for allocating funds for the implementation of social policy to protect combatants and war veterans should be a priority for the state.

Key words: human and citizen rights, war, military personnel, war veterans, legal status, state guarantees, social protection, social security.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Шевердіна В. І. До питання правової основи соціального забезпечення учасників бойових дій та ветеранів війни. *Право та інновації*. 2024. № 1 (45). С. 73–78.